die voor Novem ook gemaakt is: de problemen worden zeer globaal aangestipt. Onder de oppervlakte van de in taal gegoten gebeurtenissen ligt nog veel meer aan informatie, die nodig is om de gebeurtenissen te begrijpen.

Vragen en opdrachten

De A vragen hebben betrekking op de hoofdzaken in de kerntekst. Ook moet de leerling vergelijken, mening geven, elders bepaalde zaken opzoeken.
In de B vragen wordt allereerst (vaak) een stukje tekst gegeven (origineel fragment of verklarend stukje) dat betrekking heeft op het thema. Hieraan zijn de opdrachten verbonden.
De groepsopdrachten betreffen zaken, die ter diskussie zijn, zoals het verweer van oorlogsmisdadigers 'Befehl ist Befehl' (blz. 161) of zaken die wat gecompliceerder zijn (meer oorzaken-gevolgen hebben), zoals kenmerken van het Italiaanse fascisme halen uit een (gegeven) toespraak van Mussolini.
De groepsopdrachten zijn gevarieerd: opdrachten om een probleem uit te zoeken, een mening te vormen, verklaringen te geven van fragmenten, te vergelijken. Soms zijn ze nauw omschreven, dan weer open. Een voorbeeld van het laatste is:
"Zowel liberalisme als socialisme als fascisme zijn te beschouwen als reacties op bestaande toestanden. Werk dit nader uit." (blz. 161)

De illustraties zijn allemaal zwart/wit en meerdere malen worden ze betrokken in de vraagstelling.

Het boek bevat weinig kaarten.

Literatuuropgave en register ontbreken.

DE METHODE DALHUISEN

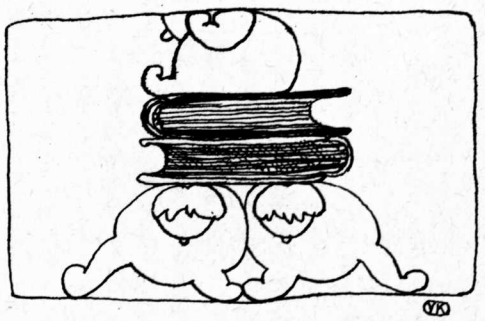
In het artikel "Wereldoriëntatie en Geschiedenis. Enkele opmerkingen naar aanleiding van het Ledo-projekt." (Kleio, jaargang XIII, 1972) zet L.G. Dalhuisen, initiator van de hieronder te bespreken methode "Geschiedenis van de Wereld", enkele richtlijnen uiteen m.b.t. het geschiedenisonderwijs in de toekomst.

Dalhuisen is geen voorstander van de integratie van een aantal vakken, zoals gebeurt bij maatschappijleer en het "nieuwe" vak Wereldoriëntatie.

"Voordat men vrijwel buiten de bestaande schoolvakken en de daarbijbehorende vakspecialisten om op eigen houtje een nieuw vak schept, waar vrijwel niemand verstand van heeft, is het o.i beter uit te gaan van de bestaande vakken (binnen en buiten het onderwijs). Pas daarna kan de vraag gesteld worden naar vakkenintegratie."

De nadruk op wereldoriëntatie en maatschappijleer is zijns inziens onbegrijpelijk, omdat nu ook binnen geschiedenis diskussie op gang is gekomen over doelstellingen en methoden voor het geschiedenisonderwijs.

Hij pleit voor de volgende veranderingen. De leerlingen moeten niet alleen passief de resultaten van het geschiedenisonderzoek verwerken, d.m.v. de zg. "objektieve", zakelijke, beschrijvende teksten (in de meeste schoolboeken), maar ook op een aan hen aangepast nivo de mogelijkheid aangeboden krijgen kleine onderzoekjes te doen, om op die manier zelfstandig bezig te zijn. Een tweede punt betreft de

leerstofkeuze. Van belang is daarbij "dat deel van het verleden dat het heden het meest te bieden heeft (en dat hoeft niet noodzakelijkerwijs de laatste halve eeuw te zijn)."

Aan de orde moeten komen waar densystemen in de kulturen van heden en verleden, menselijke relaties, conflicten, controversiële zaken en de niet-westerse wereld. De aanpak is probleemgericht. De problemen moeten van "binnenuit" benaderd worden. De leerling moet bewust gemaakt worden "van zijn eigen beperkt waardensysteem, alleen zo krijgt hij zicht op de werkelijkheid." Tenslotte zal de leerling een aantal vaardigheden moeten beheersen, die voortvloeien uit het vak geschiedenis, aangezien het onmogelijk is alle benodigde kennis op school te leren. Kennis veroudert bovendien ook snel.

Geschiedenis van de Wereld. Een uitgave van het Historisch Didactisch Documentatiecentrum te Leiden. Van deze methode zijn drie delen voor de brugklas verschenen, te weten:
- Het ontstaan van de Mensheid;
- Rivierdalbeschavingen;
- De Griekse Wereld en het Romeinse Imperium.

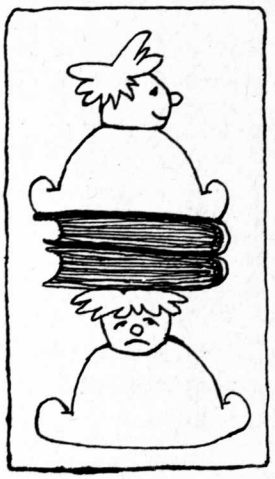
Het eerste deel zal hier besproken worden. Elk deel bestaat uit een bronnenboek, een historisch overzicht en een lerarenboek (dat wij helaas niet tot onze beschikking hadden).

Bronnenboek.

De fragmenten uit de bronnen worden door de samenstellers van deze methode ingeleid. In deze inleiding worden opdrachten gegeven, die een richtlijn zijn voor de leerling tijdens het lezen.

De bronnen hebben betrekking op het ontstaan der mensen (Scheppingsverhaal, Darwin, de eerste mensen). Er staan fragmenten in over de wetten der Hittieten, Gilgamesj, de slag bij Kadesj en het oude Egypte.

Historisch overzicht.

Dit begint met een uitgebreide inleiding over het vak geschiedenis. D.m.v. vragen en meningen worden de leerlingen gedwongen zich te bezinnen op het wat en waarom van geschiedenis op school. Ook komt het probleem van subjektiviteit aan de orde en wordt er kort ingegaan op de bronnen.

Bronnenboek en overzicht vullen elkaar aan. Het eerste geeft materiaal voor onderzoek door de leerlingen, het tweede geeft een beschrijving van de gebeurtenissen. Leraar en leerling kunnen samen een keuze maken uit de verschillende onderwerpen.

Een vergelijking met de andere methoden doorstaat "Geschiedenis van de Wereld" glansrijk.
Op velerlei wijze wordt geprobeerd de leerling tot zelfwerkzaamheid te stimuleren. Dit gebeurt niet alleen door het opnemen van origineel materiaal, maar ook door het, voor de leerling begrijpelijke, taalgebruik.
De vragen en opdrachten zijn zeer gevarieerd.
M.b.v. zowel bronnenboek als historisch overzicht moet de leerling vergelijken, bepaalde stellingen al of niet steunen, hoofd- en bijzaken onderscheiden, eigen mening formuleren.

Aan het eind van dit deel wordt de opdracht gegeven een klein onderzoekje te verrichten, eventueel m.b.v. ander materiaal, en hierover een verslag te schrijven. Bij de opdrachten wordt de werkvorm niet aangegeven.

De illustraties zijn, behalve groot in aantal, duidelijk en funktioneel. Ze worden meerdere malen in de vraagstelling betrokken.